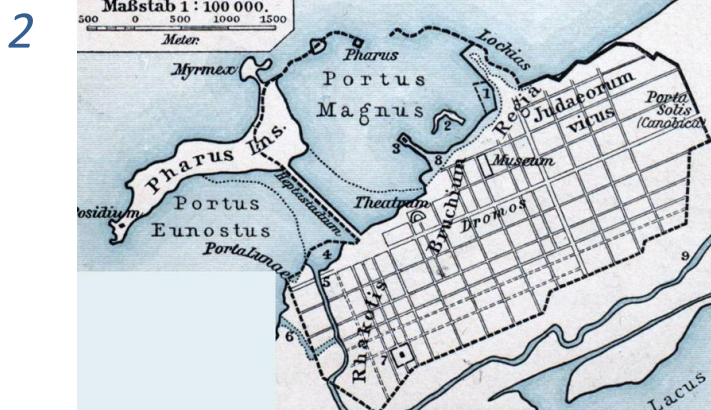
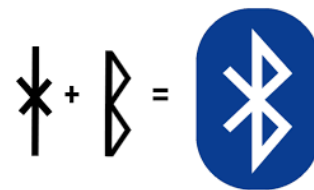

- 1 € Millise hüüdnime all on tuntud Taanit ja Norrat X sajandi lõpul valitsenud kuningas Harald? Ajaloolased pole üksmeelel, miks ta nii kummalise hüüdnime sai, ning pole ka ühest arvamust, miks IT-mehed 1990-ndail just selle nime arendatavale tehnoloogiale panid. Tehnoloogia logo on tuletatud Haraldit ja tema hüüdnime tähistavatest ruunimärkidest. Vastata võib nii inglise kui eesti keeles.

Kaardil on Rooma riigi suuruselt ja tähtsusest teine linn I-IV sajandil, enne Konstantinoopoli esilekerkimist. Kaart meenutab natuke Võru linna Tamula järve ääres, linn aga on Võrust 2115 aastat vanem. Kui tulevasi linnatänavaid maha märgiti, ei tuntud veel kriiti. Arhitekt olevat kasutanud viljateri, mida kiuslikud linnuparved nokkimas käisid ja ehitustöid pidurdasid. **Mis linn?**

- 3 € 100 suurima soomlase rahvahääletusel XXI sajandi algul valiti 34. kohale Eugen Schauman (1875-1904), seda tänu ühele 1904. aastal toimunud sündmusele. Seppo Zetterbergi eesti keeleski ilmunud Schaumani biograafia kannab pealkirja „Kaks *** senatis“. **Milline sõna (osastavas käändes) on pealkirjas tärnide asemel?**

- 4 € Kübaraga daam pildil on viimase Eesti eksilvalitsuse kohtuminister, Eesti riigisekretär (1999–2003), suursaadik Portugalis, Iisraelis ja Ühendkuningriigis. **Kes on see 1961 sündinud tuntud kirjaniku tütar?** Tema isa on tuntud luuletaja (1920-1999), kelle loomingust on allpool lugeda luuletuse „Relvavennad“ esimene ja viimane salm.

*Joo, sõber, täna veel juua on,
vahest homme on juba hilja.
Tuleb rahe ja hoopis maha lööb
vaevas võrsunud eluvilja.*

• * * *

*Ära nuta, et kaevikuporine hing
ja mõistmatus, isamaatus.
Joo, sõber, ei sinna parata saa,
see meie ja sõprade saatus.*

- 5 Sageli juhtub, et pärast edukat sõjalist operatsiooni tuleb võitjatel lahendada uus logistiline probleem. Nii juhtus ka kevadel 1944: liitlasväed vabastasid/vallutasid Napoli 1. märtsil, kuid pidid 18.-24. märtsil korraldama kümnete tuhandete linnaelanike ja lähialade asukate evakuatsiooni. **Mis põhjusel?** Sündmus, mis seda tingis, pole sealkandis sugugi haruldane, 1944 toimunu on jäänud aga seni viimaseks.

6
€

Vasakpoolsel pildil on pensionipõlve pidav õpetaja Portly Ray Irving, kes teenib nüüd raha tänu sarnasusele ühe ajaloolise isikuga, Shakespeare'i ja Mark Twaini teoste kangelasega. Kes on parempoolsel pildil?

7

Antiik-Roomas müüdi teatud kaupa eraldi turgudel. Parimaks peeti Saepta Julia turgu, Forum Romanumi kaupa peeti kehvemaks. Kauba tükihind oli keskmiselt 400-800 sesterti, erijuhul üle 1000. (Samas suurusjärgus oli Rooma sõduri aastapalk). Selle kauba müüjaid kutsuti ladinakeelse nimega *mangones* või *venaliti* ja nad olid kaupmeeste hierarhias üsna madalal. Tänapäeval on selle kaubaga kauplemine keelatud. Millisest kaubast on jutt?

8

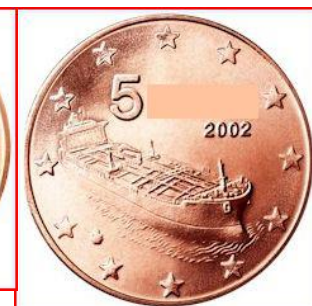

Kes peab novembris 1933 Võrus kihutuskooolekul kõnet? Mitte selles, vaid ühes samal aastal Tartus peetud kõnes on ta hõiganud: *Meie nüüd kas võidame ja murrame erakondade võimu või hääbub eesti rahvas!*

9

€

Nimetage riik, kelle tavaliste käibemüntide (eurosentide) peal on kujutatud kolme erinevat laeva.

10

€

Kuulete ühe riigihümni lindistust novembrist 1989. Selle esitab riigi tollane tuntuim laulja. Nimetage riik.

11

Foto: Binar Kurbel

Kes on see haruldane öise eluviisiga loomake?

Tema elupaigaks on vanade haavatüvede õõnsused, mida paraku üha vähemaks jääb...

12

Vahemere-äärsetes või Kaukaasia linnades hakkavad silma võimsad paljaste tüvedega puud, mille lehtede vahel ripuvad karvased kerakesed. Paljud neist puudest võivad vabalt olla üle 1000 aasta vanad. Just nende puude vilus olla oma vestlusi pidanud antiikfilosoofid. **Mis puud need on?**

13

€

Kujutades ette 1960ndate raamaturiiuleid Eesti kodudes, hakkab kindlasti silma ühe viljaka kirjaniku nimi. Jõuka mehena tellis ta 1844. aastal Pariisi lähedale lossi, mille nimetas ühe oma tuntuima teose nime tegelase järgi. See tegelane oli sünnipäraselt Edmond Dantès, kuid tuntud on ta ühe Türeeeni mere asustamata saare nime kaudu. Sellele saarele peidetud varanduse ümber käib ka osa romaani tegevusest. Romanist on tehtud vähemalt 24 filmiversiooni. **Mis romaanist käib jutt ja kes oli see kirjanik (1802-1870)?**

14

Kes on see putukas, kes asustab peamiselt Sahara ja Kalahari kõrbe äärseid alasid? Kuigi nad on tuntud peamiselt ühe haiguse levitajatena inimeste seas, levitavad nad tegelikult mitmeid haigusi ja on üks suuremaid kariloomade massilise hukkumise põhjustajaid.

15

€

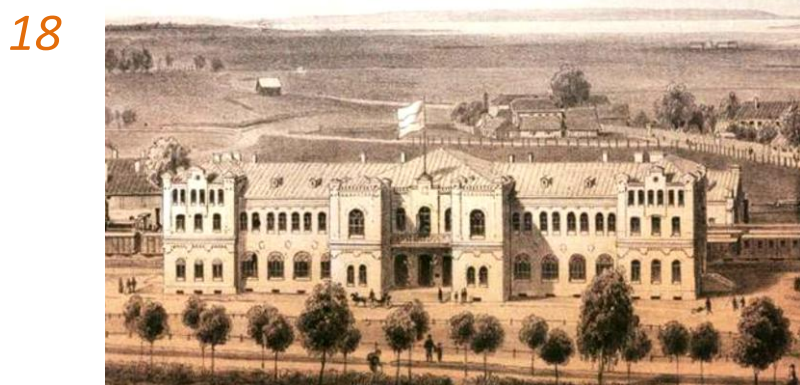
Vaid kaks maailma pealinna asuvad merepinnast allpool. Üks neist on muidugi Amsterdam (1 meeter allpool merepinda), **nimetage aga kõige madalamal asuv pealinn** -28 meetriga. 19. juunil 2016 peetakse seal esimest korda Vormel 1 etapp, seda Euroopa GP nime all. Pildil vasakul on näha, kuidas trass kulgeb ümber UNESCO maailmapärandisse kuuluva vanalinna.

- 16** Milline on maailma kõrguselt 188. mägi? Tegemist pole siiski mingi tähtsusetu künkaga, mäe kõrgus on 6962 m. Nimelt asuvad kõik 187 kõrgemat mäge Aasias, seega võib küsida ka: **milline on maailma kõrgeim väljaspool Aasiat asuv mägi?** 1 punkti saate õige asukohariigi eest. Pildil on tähistatud mõned marsruudid mäe vallutamiseks.

- 17** Vasakpoolset looma peetakse maailma suurimaks koeratõuks – tõustandardi järgi peab isaslooma turjakõrgus olema vähemalt 79 cm. Tõu nimeks on „*** hundikoer“, kus tärnide asemel käib ühe saare nimi. Sel saarel pidasid nad sajandeid hundijahti, kuni XIX sajandil hundid viimseni hävitatud said. Siis ähvardas ka neid koeri väljasuremine, kuid tõug siiski päästeti. Praegu kasutatakse neid koeri muuhulgas ka teraapiakoerana ja lapsevalvurina. **Mis saar sobib tärnide asemele?**

Mis hoone on sellel 1871. aastast pärit pildil? Linna nime eest saab 1 punkti

19

Mis riigi lipp?

Valge ja punane värv lipul on pärit XIII sajandi lõpust, Majapahiti kuningriigi asutaja

prints Jayakatongi lipult – samast, kust ka Indoneesia lipuvärvid. Riigi presidendi nimi on on Hery Martial Rakotoarimanana Rajaonarimampianina.

- 20** Nime poolest on väikseim tutiga lind Eestis tutt-tihane. Pildil on aga veel pisem linnuke, kes oma oranži tuti ajab kohevile vaid pulmade puhuks. Tema laul kõlavat valsitaktis *tsii-tii-tidi tsii-tii-tidi tsiidih*, aga neid ülipeeneid helisid ei ole lihtne kuulda. **Mis lind?**

21 Kes on see kahekordne olümpiavõitja (2008 ja 2012)? Mõlemad kullad on teenitud võistkonnaalal ja mõlemal korral võitis tema meeskond finaalis Hispaaniat.

22 Pildil on Suure-Jaani kandist pärit Tiit Vunk. Mis ala MM-il on ta saavutanud kaks „hõbedat“ (2014 ja 2015) ning ühe „pronksi“ (2011)? Selle ala liider on jaapanlane Kota Morinishi.

23 Selle sportlikku liikumist jälgida ja analüüsida võimaldava mobiilirakenduse töötas välja samanimeline Taani firma 2007. Firma enda omandas mullu veebruaris USA spordivarustuse tootja *Under Armour*, siis oli küsitaval rakendusel üle 20 mln kasutaja. Muuhulgas korraldatakse seda rakendust kasutades üle-euroopalist jalgrattateede kaardistamist *European Cycling Challenge*, kus vabatahtlikud registreeruvad oma linnade võistkondadesse ja jäädvustavad oma igapäevaseid rattamarsruute. Mis mobiilirakendus see on?

24 See Inglismaal Gloucestershire'is asuv ja XVII sajandi algusest Beaufort'i hertsogitele kuuluv maamõis pole arhitektuuriliselt eriti silmapaistev. Ka pole ta Suurbritannia ajaloos silmapaistvat rolli mänginud, kui mitte arvestada, et kuninganna Mary veetis seal suure osa II maailmasõja ajast. Samas on see mõis jätnud kustumatu jälje maailma spordilukku - see mõis on andnud rahvusvahelise nime ühele olümpiaspordialale (eesti keeles kasutame küll ilusat omamaist nime). Üks meie sportlane võistles Pekingi OM-l, Riosse loodavad pääseda kaks eestlast. Mis spordiala?

25 See superkondensaatoreid tootev (ja muuhulgas Euroopa Kosmoseagentuuriga koostööd tegev) Eesti idufirma on viimasel aja pälvinud rohkelt tunnustust. Nii valis *Global Cleantech* ta 100 mõjukama innovaatilisi ja puhtaid energialahendusi pakkuva ettevõtte hulka; Euroopa suurettevõtete ja teadusasutuste ühendus investeeris sinna neli miljonit eurot; firma looja Taavi Madiberki valis *Forbes* Euroopa tulevikutähtede sekka jne. Firma nimeks on *** *Technologies OÜ*. Tärnidega asendatud sõna on tuttav spordihuvilistele – Eestis on see ala/vahend küll pea tundmatu, seevastu lätlastele hästi teada ja edu toonud. Mis sõna on firma nimes asendatud?

- 26 Inglise kuninganna Elizabeth II auks püstitati 1992 monument Ottawasse, 2003 Londonisse Windsori parki ja 2005 Kanada Saskatchewan provintsi pealinna Reginasse. Kõigil neil monumentidel tegeleb kuninganna oma lemmikspordialaga. **Millisega?**
- 27 Küsime kolme keemilist elementi järjenumbritega 18, 36 ja 54. Kõik nad kuuluvad samasse rühma, nende nimed tulenevad kreeka keelest ning tähendavad „laisk“, „peidetud“ ja „võõras“. **Nimetage need kolm elementi** (järjekord pole oluline, 2 õiget annavad punkti).

- 28
-
- Pildil on inglise jalgpallur Jamie Vardy, kes 2015. aastal jõudis ka Inglismaa koondisse ning püstitas sügisel rekordi, lüües värava järjest 11 Premier League mängus. Küsime aga hoopis seda, **millist klubi Jamie Vardy esindab?** See klubi on mänginud ka Eestis, kui võideti 3:2 Levadiat.

- 29 Tartu Ülikooli dotsent Heinike Heinsoo koostas 2015. aastal maailma esimese selle keele lugemiku. Mõned laused sellest lugemikust: „Miä õõn Mar´o. Miä elän Petteriz, a tšezälle õõn maallõ. Millõ on ämme Jõgõperälle i tämä pajatõb vad´dassi.“ Keele oskajaid oli dots. Heinsoo hinnangul suvel 2015 veel 4 kuni 8. **Mis keel?**

- 30
-
- Võib-olla nii mõnigi teist jätkab oma õpinguid Sevilla ülikoolis, pildil on sealne vägagi ajalooline peahoone. Selles majas asus XIX saj algul (väidetavalt) maailma suurima töötajaskonnaga ettevõtte. **Mis tööstusettevõtte see oli?** Vihjeks mängib teile klaverit Yu Ja Wang.

31 7. mail esietendub *Vanemuises* Andres Noormetsa lavastet Shakespeare'i *Othello*. Kes mängib seal nimiosa? Võib julgelt öelda, et Eesti tegevnäitlejaist on ta teatud mõttes sobivaim sellesse rolli. Küsitav on sündinud 1984 Tallinnas, töötanud mitmel pool näitleja, lavastaja ja dramaturgina (alates 2013 *Von Krahli teatris*), juhtinud TV-saateid, aga kirjutanud ka ise – näidendeid, lühiproosat, romaani – *Kehade mets* pälvis 2015 Eesti Kirjanike Liidu romaanivõistlusel III koha.

32 Kes on see briti tänavakunstnik, kelle stencil-šabloontehnikas stiili kopeeritakse üle maailma? Ametlikult on tema isik endiselt saladus ja tänavu suvel avati tema tööd Disney-teemaline paroodia-lõbustuspark Dismaland. 2010. aastal linastus tema film "Exit Through the Gift Shop".

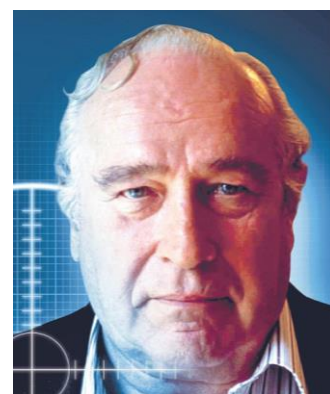
33

Kes puhkab selle hauakivi all? Sambalt võib lugeda eluaastaid 1877-1964. Ka tema lapselapselaps on Eesti muusikaareenil tegija.

34 Ida-Hiinas asuvad Huangshani mäed inspireerisid ühte filmirežissööri nii, et ta kasutas mägesid ühe oma filmi maastiku loomisel. 2009. aastal esilinastunud film kandideeris 9 Oscarile, võitis aga ainult 3, sh. nendesamade eriefektide eest. Üheks „eriefektiks“ võib ehk lugeda ka selle filmi jaoks Paul Frommeri loodud *na'vi* tehiskeelt. *Ftxozäri aylrrtok ngaru!* = Palju õnne sünnipäevaks! Mis film?

35

Küsime kaht perekonnanime, mis erinevad vaid ühe tähe poolest. Üks on aastatel 1927-2001 elanud kirjanik, eesnimega Robert. Tema tuntuim tegelaskuju Jason Bourne on rahmeldanud juba neljas filmis, millele varsti lisandub viies. Teine on kunstniku, aktivisti ja vabakutselise kirjaniku Made Luiga kirjanikunimi. Temalt on ilmunud raamatud „Tõsine inimene“ ja „Illus Elviira“.

36 Aasta tagasi jõudis ekraanidele Margus Paju lavastet koguperefilm „Supilinna Salaselts“, mis tõi kinodesse üle 90 000 vaataja. **Kelle jutustustel põhineb see menukas linateos?** See Soome päritolu (sünd 1973) tunnustet kirjamees elab Tartus alates 2006, on kirjutanud mitmeid lastekrimkasid, mille tegevus toimub Supilinnas („Peidetud hõbedane aardelaegas“, „Vana roosa maja“, „Salapärane lillenäppaja“, „Professor Must“, „Küttepuuvargad“), aga ka Minu-sarjas „Minu Supilinn: tõelise elu mekk“.

37 Kui tänava sügisel tekitas kerge poleemika no-teatri etendus „Kõnts“, kus näitlejad vähe rääkisid ja peamiselt sofa sees püherdasid, siis tuntud on ka romaan „Kõnts“ (*Filth*), mille autor on šoti kirjanik Irvine Welsh. Tema kõige kuulsamaks romaaniks on raamat, millest 1996. aastal tehti kultusfilm, mis räägib Edinburghi noortekambast, peaosas Ewan Gordon McGregor **Nimetage see** rahva poolt kõigi aegade parimaks šoti filmiks valitud **film ja samanimeline raamat**, mis ilmunud ka eesti keeles.

38 Muusikal „Viiuldaja katusel“ tuleb juunis taas „Estonia“ lavale. Jüri Krjukov ja Hannes Kaljujärvi piimamees Tevjena on veel paljudel meeles, nüüd mängib sama rolli Mait Malmsten. **Kelle maalist said autorid inspiratsiooni muusikalile nime panekul?**

See kuulus juudi päritolu kunstnik (1887–1985) on sündinud Valgevenes, kuid suurema osa loomeelust veetis Prantsusmaal; tema memoriaalmuuseumid asuvad Vitebskis ja Nice'is.

39 **Mis nime kannab** Näljamängude raamatu- ning filmisarjas **maailm (riik)**, kus tegevus toimub? Näete juuresoleval pildil ka selle lippu, ent ilmselt on rohkem kasu vihjest, et juba antiikajal teati, mida tuleb alamatele pakkuda, et neid vaos hoida.

40 Üks kuulus rockansambel andis 2013. aastal, pärast 18-aastast vaheaega välja uue LP pealkirjaga „13“. Rockitaatidel, kellel vanust juba üle 60, oli vist arvepidamine sassi läinud – tegemist oli juba ansambli 19. plaadiga. **Milline ansambel?**

41 Millisel viisil on ajalukku läinud sündmus, kui Neil Papworth soovis 3. detsembril 1992 Richard Jarvisele häid jõule?

42 2017 tähistavad soomlased oma maa iseseisvumise sajandat juubelit. Selleks puhuks tegi grupp norralasi eesotsas Bjorn Geirr Harssoniga ettepaneku, et Norra võiks kinkida Soomele midagi väga vinget. Kingituse nimi on Ráisduattarháldi. Soomel on juba olemas samasse valdkonda kuuluv Halditšohkka. Kaudselt on valdkonnaga seotud ka rõivafirma Halti. **Millega on tegemist?**

43 Küsitav on Eesti arhitektuuri elav klassik, kavandanud muuhulgas Viru Keskuse Tallinnas, Tigutorni ja Ahhaa-keskuse Tartus. Sellel sajandil on tänu kunstnikust pojale aina rohkem innustunud maalimisest. **Kes on see mitmekülgne tegelane**, kelle isikunäitust

„Kunst, arhitektuur, revolutsioon“ saab homme viimast päeva vaadata Eesti Arhitektuurimuuseumis? Tema eesnimi on tõenäoliselt tuletatud ajaloolise isiku nimest, kes oli kallis igale nõukogude inimesele.

44 *El mot novel·la és un manlleu de l'italià novella (nova, novella). Tanmateix, l'italià novella designa una narració curta, una mica més llarga o complexa que un conte orelat, el que se sol anomenar novel·la curta o novel·leta.*

€ Mis keeles on see juhuslik lõiguke Vikipeediast? Emakeelena räägib seda keelt ca 4,5 miljonit inimest, rääkijaid ühtekokku on 9-11 miljonit. Peaaegu kõik need (ca 98%) elavad Euroopa Liidus, kuid Eurooliidu ametlike keelte hulka keel praegu ei kuulu, mis edasi saab, eks paistab. Samas on see ühe Euroopa Liitu mittekuuluva riigi ametlik riigikeel. Statistikaameti andmeil elas aasta algul Eestis 6 seda keelt rääkiva rahva esindajat.

45 Pildil nähtav hiiglaslik hoone meenutab justkui Kremli ja Disneylandi ristsugutist, mis asub Marimaa pealinnas Joškar-Olas. Majas asub üks maailma suuremaid omalaadseid asutusi (mõnedel väidetel suurim). **Mis tüüpi asutusega on tegu?** Muidugi leidub neid ka mujal, eriti Euroopas ja Aasia riikides, valdkonna ülemaailmset päeva tähistatakse 21. märtsil. Ka Tallinna vanalinnas asub vastav asutus, mis asutati 1952 ja mida juhib Joonas Tartu.

46 See Ubisofti arvutimäng 2007. aastast on saanud nii populaarseks, et müügile on ilmunud ka mänguteemalised rõivad. **Nimetage see** praeguseks pea 80 miljonit eksemplari müünud **seiklusmängude sari**, mille üks peategelasi on Desmond Miles.

47 Milleks kasutatakse Hiinas sellist tabelit? Küllap olete kõik need tabelleid vaatama pidanud.

旧	弓	仇	句	甘	缶	吉	血	串	兕
巨	石	心	化	永	右	何	安	羽	困
雨	風	為	唱	安	母	羽	困	河	格
河	格	活	完	官	岡	迴	海	卸	画
岩	言	居	吾	京	匡	凶	器	均	吃
狗	況	恐	苦	期	歸	規	記	貴	飢
紀	誼	龜	偽	脚	詰	砧	宮	急	虛
鋸	強	胸	興	薈	鏡	鄉	曲	隅	啓
惠	震	敬	詣	劇	激	健	遣	駿	顧
盤	憲	慶	艦	警	鰻	鱸	鷹	麟	櫛

48
€

Melitta Bentz oli Dresdeni koduperenaine, raamatukaupmehe tütar. Et oma köögitoimetusi kergendada, leiutas ta midagi uut. Selleks kasutas ta koolivihiku kuivatuspaberit ja plekist konservikarpi, mille põhjas olid augud. Patendi sai ta sellele 20.juunil 1908. Nii pandi alus firmale, mis tänaseni on tuntud tegija majapidamise valdkonnas. **Mis produkti valmistamiseks Melitta Bentzi leiutist kasutatakse?**

49

Selle Simpsonite tegelase perekonnanimi on Nahasapeemapetilon ja seda me teie käest ei küsi. Temaga sama eesnime kannab 1950-te kuulsa India filmitriloogia peategelane ja veel üks peaaegu sama nimega tegelane on näha parempoolsel pildil (kus ta on parasjagu haige). **Milline nimi?**

50 Lisaks põialpoiste valsile kuulete täna veel üht „Valsi“. **Kes on selle loo autor ja esitaja (ühes isikus)?**

Vastused

1	Bluetooth (Sinihammas)	66	26	ratsutamine	18
2	Alexandria	28	27	argoon, krüptoon, ksenoon	24
3	lasku	12	28	Leicester City	56
4	Aino Lepik von Wiren	10	29	vadja keel	16
5	Vesuuvi vulkaani purse	60	30	tubakavabrik	0
6	Henry VIII	57	31	Jim Ashilevi	32
7	orjad	56	32	Banksy	40
8	Artur Sirk	18	33	Anne Vabarna	32
9	Kreeka	22	34	Avatar	66
10	Tšehhoslovakkia	20	35	Ludlum & Mudlum	8
11	lendorav	60	36	Mika Keränen (Mihkel Kera)	34
12	plaatan	2	37	Trainspotting	14
13	Alexandre Dumas, Krahv Monte Cristo	23	38	Marc Chagall	4
14	tsetsekärbes	27	39	Panem	35
15	Bakuu	28	40	Black Sabbath	42
16	Aconcagua, Argentiina	13	41	esimene SMS	10
17	lirimaa	16	42	mägi (Soome kõrgeim), 1365 m	26
18	Balti jaam (Tallinn)	18	43	Vilen Künnapu	11
19	Madagaskar	30	44	katalaani keel	24
20	pöialpoiss	50	45	nukuteater	17
21	LeBron James	53	46	Assassin's Creed	66
22	sudoku	18	47	nägemise kontroll	24
23	Endomondo	62	48	kohv (kohvifilter)	46
24	sulgpall (badmington)	20	49	Apu (Äpu)	66
25	Skeleton	22	50	Mick Pedaja	10

Küsimused: Toivo Kreek, Tauno Vahter, Tenno Sivadi, Sven Oidjärv, Indrek Salis, Jevgeni Nurmla, Aare Olander

Muusika ja video:

10 https://www.youtube.com/watch?v=cC8uivO0f_0&nohtml5=False

20 <https://www.youtube.com/watch?v=E4-f0XdOEyG&nohtml5=False>

30 <https://www.youtube.com/watch?v=ILuvealnUEQ&nohtml5=False>

40 <https://www.youtube.com/watch?v=UN2JETFKYaE&nohtml5=False>

50 <https://www.youtube.com/watch?v=RliMwqLTTIE&nohtml5=False>

